

Norsk vannressursforvaltning. Utfordringer og behov.

Av Hans Olav Ibrek.

Hans Olav Ibrek er forskningsleder ved Norsk institutt for vannforskning (NIVA).

Sammendrag

Norsk vannressursforvaltning står idag overfor store utfordringer. Eksempler er klimaendringer, effektivisering av tiltak mot forurensninger, inngrep i vassdrag, drift av vassdrag og samordning av arealbruk og vannbruk. Det er et stort behov for tverrfaglig, samordnet vannressursforvaltning for å løse problemene. På grunn av omorganiseringer synes det ikke som om miljøforvaltningen idag legger særlig vekt på samordnet vannressursforvaltning. Hovedvekten er lagt på tiltaksstyrt forvaltning.

For å løse de vannfaglige utfordringer vi står overfor er det behov for ytterligere satsing på vannressursforvaltning. Som element i dette bør beslutningsgrunnlaget samordnes, tiltak og bruk av virkemidler optimaliseres, det må foretas en dreining fra tiltaksstyrt til ressursstyrt forvaltning samt at organiseringen av norsk miljøforvaltning bør vurderes. Miljøverndepartementet har et klart ansvar for dette.

1. Innledning

Norsk vannressursforvaltning er i dag «nede i en bølgedal». Aktiviteten har vært nedadgående de siste par årene hovedsakelig som en følge av Miljøverndepartementets omorganisering der resultatet ble at Ressurs-

avdelingen ble nedlagt. Interessen for tverrfaglig, samordnet vannressursforvaltning synes å være liten i forvaltningen for tiden. For å påpeke at det er behov for en sterk satsing på vannressursforvaltning har jeg i denne artikkelen forsøkt å trekke fram noen av de forvaltningsmessige utfordringer vi står overfor. Avslutningsvis tas det også opp hva jeg mener bør gjøres.

2. Status for norsk vannressursforvaltning

De siste 10-årene er det gjennomført flere større prosjekter som har karakter av vannressursforvaltning (eksempler er Samlet Plan for vassdrag, vannbruksplaner (totalt ca. 65 planer), LENKA, Byen — vassdrag og sjøen, tiltaksanalyser, osv). Miljøverndepartementet har hatt ansvaret for de fleste av disse prosjektene. Gjennom disse prosjektene er rammegrunnlaget for dagens vannforvaltning i sterk grad lagt. Samtidig er det utviklet metoder og verktøy som danner en viktig basis for en samordnet forvaltning av våre vannressuser.

Innledningsvis er det nødvendig å definere nærmere hva vi mener med vannressursforvaltning. Vannressursforvaltning er et samlebegrep for tiltak av teknisk, naturvitenskapelig, juridisk,

økonomisk og informativ art, som brukes for å styre utnyttelse og vern av vannressursene — m.a.o. hvordan vi i vid forstand skjøtter vannressursene. Med offentlig forvaltning av vannressursene mener vi det sett av virkemidler, planer, lover, konsesjoner, forskrifter, organisering, økonomiske og informative tiltak som den *offentlige sektor* anvender for å forvalte vannressursene. Dette betegnes offentlig vannforvaltning.

I dag styres bruken av vannressursene gjennom to systemer: konsesjonssystemet og planleggingssystemet.

Planleggingssystemet setter rammer for senere bindende enkeltvedtak etter konsesjonssystemet, tilsvarende som kommuneplaner setter rammer for enkeltvedtak gjennom reguleringsplan. To eksempler: Samlet Plan setter rammer for enkeltvedtak gjennom konsesjonsbehandling etter vassdragslov/vassdragsreguleringslov. SFTs tiltaksanalyse i Oslofjorden og i Mjøsa er ment å sette rammer for enkeltvedtak etter forurensningsloven.

Lovgrunnlag

Planlegging etter Plan- og bygningsloven gir lovhjemmel for å foreta en samordnet planlegging av våre vannressurser. I tillegg er det en rekke andre sektorlover som styrer bruken av vann. Til disse er det knyttet konsesjonsordninger. De viktigste lovene og ansvarlig forvaltningsetat er vist i tabell 1.

Forvaltningssystemet

Som tabell 1 viser er det mange departementer, direktorater og etater som er involvert i norsk vannforvaltning. De viktigste er Miljøverndepartementet med ytre etater (DN, SFT,

Miljøvernnavdelingene) og Olje- og energidepartementet (NVE).

Forvaltningen av naturressurser, herunder vannressurser, kan ta utgangspunkt i to filosofier: *Ressursen* eller *bruken* settes i sentrum. Eksempler er: Vannbruksplanlegging setter *ressursen* i sentrum, godkjenningsregler for drikkevann setter *bruken* i sentrum.

Norsk offentlig forvaltning av vannressursene har utviklet seg ut fra et brukerinteresseinndelt system. De siste årene er den blitt mer ressursorientert. Hovedbildet er imidlertid fortsatt et grunnsystem som er brukerinteresseorientert (Thaulow 1989).

3. Sentrale miljø- og forvaltningsproblemer knyttet til bruk og vern av vann

Behovet for en samordnet vannressursforvaltning må vurderes ut fra hvilke sentrale problemer knyttet til bruk og vern av vassdrag som vi vil stå overfor i tiden framover. I det følgende gis en kort vurdering av hvilke problemer vi står overfor, hva som bør og kan gjøres og hvilke virkemidler som kan brukes. Hovedvekten legges på å beskrive hvilke utfordringer vi står overfor.

Klargjøre effekter av klimaendringer og mulige tiltak.

Det er internasjonal enighet om at klimaet er i ferd med å endres. Spørsmålet er hvor sterk endringene vil bli.

Endringer i klima vil påvirke vannkvaliteten og vannføringen gjennom at avrenningsmønsteret endres, biologiske endringer i vann vil oppstå, osv. Dette vil kunne øke forurensningsproblemene i ferskvann og gi økte nærings-salttilførsler til det marine miljøet. Endret vannføring medfører økt kraftproduksjonspotensiale, endret avren-

Tabell 1. *Oversikt over de mest sentrale lovene i vannforvaltningen og ansvarlig forvaltningsinstitusjon (Ibrekk 1990).*

<i>Lov</i>	<i>Forvaltningsinstitusjon</i>
Vassdragsloven Vassdragsreguleringsloven Ervervsloven	Norges vassdrags- og energiverk (NVE)/ Olje- og energidepartementet
Plan- og bygningsloven	Kommuner, fylkeskommuner, Miljøverndepartementet (plan), Kommunaldepartementet (byggesaker)
Forurensningsloven	Statens forurensningstilsyn (SFT)/Miljøverndepartementet/Miljøvernavdeling/Kommuner
Naturvernloven lakse- og innlandsfiskeloven	Direktoratet for naturforvaltning (DN)/Miljøverndepartementet/Miljøvernavdeling
Kulturminneloven	Kulturvernmyndighetene/ Miljøverndepartementet/Fylkeskommunen
Jordloven Jordskifteloven	Landbruksmyndighetene/jordskifteretten/ Landbruksdepartementet
Vegloven	Vegsjefene/Vegdirektoratet/ Samferdselsdepartementet
Oppdrettsloven	Fiskerisjefene/Fiskeridepartementet

For en nærmere beskrivelse av offentlig forvaltning av vannressursene i Norge, henvises til rapport utarbeidet av Vannressursutvalget (VRU), «Offentlig forvaltning av vannressurser. Status 1987». (VRU-rapport 2/87). Det er skjedd betydelige endringer etter denne tid. Noen av disse nevnes kort nedenfor:

Miljøverndepartementet	Omorganisering høsten 1989. Ressursavdelingen er nedlagt. Hadde tidligere ansvaret for naturressursforvaltning. Vannressursforvaltning er nå tillagt Vannmiljøavdelingen.
Norges vassdrags- og elektrisitetsverk	Omorganisert høsten 1990. Vassdragsdirektoratet og Energidirektoratet er samlet i ett direktorat.
Statens forurensningstilsyn	Omorganisert høsten 1990.
Direktoratet for naturforvaltning	Omorganisert 1988.
Miljøvernavdelingene	Planer om omorganisering.

ningsmønster, større flomproblemer med muligheter for økte flomskader, økt erosjon fra landarealer, osv. Dette vil påvirke bruken av vannressurser i Norge. Redusert siktedyp, økt algebiomasse, redusert sommervannføring vil gi dårligere vannkvalitet og lavere egnethet for friluftsliv i ferskvann. Økt temperatur vil isolert sett være positivt.

Fremtidig klimaendring vil påvirke det terrestriske miljø som igjen vil påvirke vannkvalitet og kvantitet nedstrøms; i vassdrag, innsjøer og kystnære marine områder. Økt temperatur kan føre til øket nedbrytning av organisk materiale lagret i jordsmonn. Dette vil frigjøre næringssalter som nitrogen. Nitrogen kan bidra til jordforsuring, skogskader, vannforsuring og marin eutrofiering. Økt erosjon, på grunn av større avrenning, kombinert med økt temperatur kan gi markerte begroings-effekter i grunnere partier av elver og innsjøer (Gulbrandsen 1990).

Alle disse mulige endringene i vannmiljøet vil redusere miljøkvaliteten ved bruk og vern av vann og vassdrag. For å avbøte de negative virkningene er det avgjørende at effektene ses i sammenheng slik at kompensasjonstiltak kan settes inn. Dette krever at ulike deler av vannforvaltningen arbeider sammen og at det fokuseres på samordning og å arbeide på tvers av administrative skillelinjer.

Effektivisering av tiltak mot forurensninger

En stor del av de lokale vannforureningsproblemene er i ferd med å bli løst som følge av de tiltakene som er gjennomført. For å løse de resterende problemene vil det være nødvendig å

vurdere marginale tiltak i sterkere grad. Marginale tiltak har mindre miljøeffekt og er mindre kostnadseffektive. Samordning av tiltak innenfor de ulike sektorene med sikte på å komme fram til de mest kostnadseffektive tiltakene, vil være en viktig oppgave for norsk vannforvaltning framover. Til dette trengs det metoder av typen kostnadseffektivitetsvurderinger, nytte-kostnadsanalyser, konsekvensanalyser, dose-responsmodeller, utredninger av alternative tiltak, osv.

Arbeidet med å komme fram til en metode for å finne fram til en kostnadseffektiv måte å gjennomføre forurensningsbegrensende tiltak på, er en oppgave som krever medvirkning fra ulike fagmiljøer. Spesielt er dette viktig når en skal vurdere hvilke tiltak som er nødvendig for å bedre vannkvaliteten lokalt. Dette krever at brukerinteresser kartlegges, mål for lokal vannkvalitet settes i henhold til brukernes ønsker/behov, og tiltak innenfor alle sektorer vurderes. Tiltakene må videre optimaliseres på tvers av sektorene, dose-responsbetraktninger må utføres, effekter av tiltakene lokalt må evalueres, osv. For å dokumentere nytten av vannkvalitetsforbedrende tiltak, er det nødvendig å se på effekter for alle typer brukere av vannforekomstene. Dette vil være en viktig oppgave framover, spesielt når tiltaksressursene begrenses.

De siste årene har arbeidet med reduksjon av forurensninger vært drevet framover av internasjonale avtaler basert på prosentvis reduksjon av utslipp av ulike typer. Løsning av de internasjonale forureningsproblemene krever imidlertid også at tiltak innenfor de ulike utslippssektorene ses i sammenheng, dvs. at tverrfaglighet er viktig.

Vurdere konsekvenser av inngrep i vassdrag

I mange vassdrag foretas det enkelt-inngrep som behandles etter sektorlov-givningen på enkeltbasis. Flere av disse inngrepene, f.eks. grusuttak (Gaula), forbygninger, vegbygging (Gudbrandsdalslågen), behandles etter ulike sektorlover. Konsekvensene av dette er at inngrepene ikke ses i sammenheng, med det resultat at viktige vassdragsverdier går tapt.

Gjennom Verneplan I-IV er mange vassdrag vernet mot kraftutbygging. I flere av disse vassdragene er det gjennomført andre inngrep som har ødelagt verneverdien. Direktoratet for naturforvaltning (DN) har konstatert at det er foretatt inngrep, vegbygging, grusuttak, forbygninger, endringer i arealbruk i mange av de vernede vassdragene som har redusert miljøkvaliteten i disse vassdragene i stor grad. Dette viser et klart behov for sterkere samordning av inngrepsaker i vassdrag.

Samordnet, organisert drift av vassdrag

I mange vassdrag oppstår det konflikter mellom ulike typer brukerinteresser, enten kvalitet- eller kvantitetskonflikter. Flere av disse konfliktene kan avbøtes gjennom organisert drift av vassdrag der f.eks. vannføringen endres for å tilfredsstille interesser i visse perioder av året.

For å få til organisert drift av vassdrag kreves det at alle brukerne kommer sammen, presenterer sine ønsker, foretar en avveining mellom interensene og utarbeider forslag til optimal styring av vannressursene som tilfredsstiller flest mulig interesser, og eventuelt gir størst nytte for samfunnet. Behovet for en bedre drift av vassdrag er klart tilstede.

Spesielt gjelder dette i regulerte vassdrag der reguleringsinngrepene har redusert mulighetene for å bruke vassdraget i rekreasjonsøyemed. Her ligger det store muligheter på sikt, f.eks. for reiselivsnæringen. For å utnytte denne muligheten er det viktig at også bruken og tilstanden i våre vassdrag blir sett i sammenheng med den øvrige bruken av naturressursene.

I regi av NTNFs FoU-program «Bedre Bruk av Vannressursene» (BBV) er det igangsatt et prøveprosjekt for drift av vassdrag i Otra-vassdraget. Prosjektet har som mål å klargjøre det faglige grunnlaget for samordnet drift av vassdrag. Skal samordnet drift av vassdrag bli et effektivt styringsverktøy er det imidlertid behov for å se nærmere på og utvikle nye samarbeidsløsninger mellom ulike brukere (Ibrekk 1989).

Fastsatte minstevannsføringer/fleksibel manøvrering

Ved reguleringer blir det ofte fastsatt minstevannsføringer i vassdrag. Gamle reguleringer har ofte ikke slike krav. I mange vassdrag er ikke minstevannsføringene tilstrekkelig til å sikre en bevaring av vassdragets miljøkvalitet. Det vil være viktig framover å se krav til minstevannsføring i flere vassdrag under ett, spesielt om en endring kan påvirke kraftbalansen. Derfor bør det foretas en kartlegging av vassdrag med krav til minstevannsføringer og det bør vurderes hvilke muligheter det finnes for å eventuelt øke eller endre minstevannsføringer. For å vurdere behovet for slike endringer er det nødvendig å ta utgangspunkt i brukernes behov i dag og i framtiden. Dette krever at ulike deler av forvaltningen arbeider sammen med sikte på å avklare hvilke muligheter som ligger i de ulike vass-

dragene. Samordning av de ulike brukerinteressenes ønsker og avveining mellom disse vil bli en viktig oppgave.

Tilrettelegging for friluftsliv

Vassdrag har stor betydning for ulike typer friluftsliv. Inngrep i vassdrag, f.eks. vegbygging, kraftutbygging, resipientbruk, har redusert vassdragenes attraktivitet og tilgjengelighet som rekreasjonsområde mange steder. Disse effektene kan avbøtes gjennom samordnet drift av vassdrag, planmessig tilrettelegging av områder som har miljøkvaliteter som ikke er ødelagt, forurensningsbegrensende tiltak, m.m.

Turisme og reiseliv er en viktig sektor for Norge. Reiselivsnæringen har økt betraktelig de siste årene. Tilrettelegging av vassdrag som friluftsområde har så langt vært mangelfull. Det er utarbeidet få planer som fokuserer på tiltak for å legge forholdene til rette for friluftslivsaktiviteter i og langs norske vassdrag. Etslikt arbeid krever samordning mellom de ulike sektorene som er ansvarlig for norsk vannforvaltning. Samordnet, helhetlig planlegging av vassdrag og arealbruk vil være et viktig hjelpemiddel.

Samordne arealbruk og vannbruk

All arealbruk vil påvirke vannressursene og må derfor ses i sammenheng med vannbruk. I prinsippet burde påvirkning på vannressursene vurderes for alle arealmessige endringer i et nedbørfelt. Kanalisering, bekkelukninger, økt andel av tette flater (f.eks. asfaltering i utbyggingsområdet) endrer avrenningsmønsteret i vesentlig grad med økte flomproblemer som resultat. Økt avrenning øker erosjonen. Erosjons-

sjonspartikler fører til nedslamming av elver og bekker, fiskehabitat blir ødelagt, vannets siktedyp blir redusert, det biologiske systemet blir utsatt for sterk slitasje osv. Endret arealbruk vil også i stor grad kunne redusere mulighetene for friluftsliv.

Gjennom Plan- og bygningsloven er kommunene gitt hjemmel til å planlegge arealbruk og vannbruk. Flere kommuner er nå i ferd med å utarbeide kommuneplaner som også omfatter bruk og vern av vassdrag og sjøområder. Det er likevel nødvendig å styrke dette planverktøyet gjennom økt tilgang på virkemidler, f.eks. økt satsing på vannbruksplanlegging slik at konsekvensene av vesentlige inngrep i nedbørfeltet på vannressursene blir vurdert. Her har alle deler og alle nivåer av forvaltningen et klart ansvar.

Oppsummering

Denne vurderingen av noen problemer og utfordringer norsk vannforvaltning står overfor i tiden framover, viser at det er et stort behov for samordning og helhetstenkning. Norge har stor tilgang på vann av brukbar kvalitet. For å sikre denne ressursen for framtidige generasjoner er det viktig at konsekvensene av alle inngrep vi foretar i nedbørfelt og i vassdrag blir vurdert. For å sikre ressursen er det en forutsetning at det utvikles en helhetlig, samordnet politikk for forvaltning av naturressursen vann. Som vist overfor er det nødvendig at denne politikken omfatter mer enn tiltak mot forurensninger.

4. Tiltak for å løse de mest sentrale vannressursforvaltningsoppgavene

I gjennomgangen av de viktigste utfordringene vi står overfor, er det satt

opp forslag/synspunkter på mulige tiltak som bør gjøres. Hovedtiltaket er at det bør legges større vekt på samordning, tverrfaglighet og helhetstenkning.

I tillegg er det foreslått at følgende tiltak/verktøy bør tas i bruk:

- *Effekter* av ulike tiltak må ses i *sammenheng* med hverandre slik at summen av effektene kan klargjøres.
- *Samordning* av arealbruk og vannbruk. Større vektlegging på oversiktsplanlegging etter Plan- og bygningsloven for å styre utviklingen i våre vassdrag.
- Analysere *konsekvenser* av tiltaksgjennomføring på hver enkelt sektor, på tvers av sektorene og totaleffekten av tiltakene.
- Optimalisering av tiltak på *tvers* av sektorene.
- Gjennomføring av *kostnadseffektive* tiltak.
- Kartlegging av *brukernes behov og ønsker* for tilstand, tilrettelegging, osv.
- Unngå *enkeltaksbehandling* av inngrep. Inngrepene som foretas av ulike sektorer må ses i sammenheng.
- Utvikle grunnlaget for *organisert drift* av vassdrag.
- *Fleksibel manøvrering* av vassdrag.
- Utarbeide samlet plan for *minstevannsføringer*.
- Planlegge tilrettelegging for *friluftsliv*.
- *Harmonisering av lovverkene. Samordning av PBL og sektorlovene.*
- *Utvikle analyseverktøy for vannressursforvaltningen*
 - *kostnadseffektivitetsanalyser*
 - *nyttekostnadsanalyser*
 - *konsekvensanalyser*

- *dose-responsmodeller*

— *Klargjøre miljømål* for vassdragene.

5. Behov for samordnet vannressursforvaltning

Norsk vannressursforvaltning står overfor mange sentrale problemer som må løses i tiden framover. Løsning av disse problemene krever at miljøforvaltningen settes i stand til å vurdere konsekvensene av sektormyndighetenes politikk på en samordnet måte. Hvordan kan så dette gjøres i praksis utover de punktene som er nevnt tidligere?

- *Samordning av beslutningsgrunnlaget*
Skal vi løse de miljøproblemene vi står overfor i norske vannressurser er det nødvendig at beslutningsgrunnlaget er godt. En stor oppgave framover vil være å samordne beslutningsgrunnlaget slik at det er mulig å analysere konsekvensene av alle inngrep og å se disse i sammenheng. Dette krever medvirkning fra ulike fagmiljøer. Imidlertid er det i tillegg stort behov for generalist-kunnskap, dvs. behov for personer som kan samordne ulike typer informasjon og sette denne informasjonen sammen til et hele.
- *Bindeledd mellom vitenskap- og beslutningssystemet*
Vitenskapelig informasjon er grunnlaget for mange beslutninger fattet av forvaltning eller av politikere. Vitenskapelig informasjon er ofte lite tilgjengelig for beslutningstakerne. For å gjøre vitenskapelig informasjon tilgjengelig og for å sette ulike deler av denne informasjonen sammen, er det stort behov for generalister som har som oppgave å fungere

som bindeledd mellom vitenskapen og beslutningstakerne. Denne bindeleddsfunksjonen, eller «oversetter»-funksjonen (sentralbordrollen), har deler av vannforvaltningssystemet hatt som oppgave.

- *Optimalisering av tiltak og bruk av virkemidler — kostnadseffektivitet*
For å løse de problemene vi står overfor er det nødvendig at ressursene som skal brukes blir brukt optimalt og kostnadseffektivt. Dette krever at det utvikles og tas i bruk kompetanse innen dette området. Optimalisering av bruken av vassdrag og optimalisering av tiltak, er oppgaver som utføres f.eks. gjennom vannbruksplanlegging.
- *Dreining fra tiltaksstyrt til ressursstyrt forvaltning*
Etterhvert som de mest åpenbare vannforurensningsproblemene blir løst, vil det sannsynligvis komme et sterkere behov for å vurdere hvordan vannressursene i framtiden skal brukes. Dette vil kreve en overgang til ressursstyrt forvaltning av våre vannressurser. Spesielt vil dette være et viktig bidrag til utvikling av en bærekraftig vannressurspolitikk for Norge.
- *Samordning gjennom planlegging* har fått stor utbredelse de siste årene, jfr. framveksten av kommune- og fylkesplanlegging og de statlige vannsektorplaner (Samlet Plan, Verneplanene, Glomma).
Samordning gjennom planlegging vil bli stadig viktigere, men kanskje først og fremst ut fra et internasjonalt perspektiv. Miljøproblemene sterke

internasjonale karakter gjør at vi i stadig større grad inngår forpliktende internasjonale avtaler som legger klare rammebetingelser for innenlandske tiltak. Disse tiltakene kan ofte ha en svakere lokal forankring, men vil være nødvendig for å oppfylle våre forpliktelser.

- *Endring av organiseringen* er ofte den mest nærliggende i diskusjonsfasen når forvaltningssystemer skal forbedres; men de mest fjerntliggende når det gjelder gjennomføring i offentlig sektor. Organisering må ses på som et virkemiddel for å takle utfordringen best mulig, og ikke som et mål i seg selv hvor oppgavene blir avhengig av hvordan man har organisert.

Når vi har skapt enighet om målet vil neste steg være å se på hvordan vi skal nå dette målet. Det vil være naturlig å drøfte nærmere organiseringen av norsk vannforvaltning. Tiden synes ikke moden for å foreslå en gjennomgripende omorganisering av norsk miljøforvaltning i retning av et norsk miljøverndirektorat (sammenslåing av SFT, DN og deler av NVE), men arbeidet med å vurdere organiseringen av norsk miljøforvaltning bør startes opp.

- *Tverrfaglighet*
Kompleksiteten i miljøpolitikken stiller store krav til tverrfaglighet og sektorovergripende tenkning. En mer samlet og effektiv forvaltningsinnsats forutsetter en klarere kobling mellom naturvitenskapelig, teknisk, medisinsk og samfunnsvitenskapelig kunnskap innen Miljøverndepartementets ansvarsområder. Miljø- og utviklingsproblemene kan ikke løses

isolert, men må ses i sammenheng. Utfordringen framover vil bli å samarbeide på tvers av fag, sektorer og institusjoner.

For å bidra til myndighetenes arbeid med å effektivisere norsk vannforvaltning og å sikre en bærekraftig utvikling av våre vannressurser, er det nødvendig å satse større ressurser på å utvikle den tverrfaglige, samordnende vannforvaltningen.

De momentene som er nevnt overfor er alle oppgaver som sentrale deler av norsk vannressursforvaltning har lang tradisjon på. Det vil derfor bli en viktig oppgave framover å beholde denne kompetansen og å utvikle den videre.

6. Myndighetenes ansvar

Miljøverndepartementet har det overordnede ansvar for utviklingen av en bærekraftig vannressursforvaltningspolitikk i Norge. Som en bidrag til dette bør følgende momenter trekkes inn:

• *Tiltaksorientering*

MD er idag i sterk grad tiltaksorientert. Etter at Ressursavdelingen ble nedlagt synes det som om ressurs- tankegangen er mindre sentral. Sentrale St.meld., bl.a. nr. 46, er sterkt tiltaksorientert. Få av målene i denne meldingen har karakter av ressursorientering.

De siste års budsjetter er sterkt orientert mot «himmel (luft) og hav». Det bør etter min mening også settes av noe ressurser til å vurdere det som ligger i mellom dette, nemlig ferskvann og arealbruk. Endringer i «him-melen» vil påvirke ferskvannressursene og dermed også havet. Endringer i arealbruk vil påvirke ferskvann og dermed også havet.

• *Helhetlig sektorovergrepene miljøvernpolitikk*

MD har ansvaret for å utforme en helhetlig sektorovergrepene miljøvernpolitikk som element i å skape en bærekraftig utvikling. Innen vann-området er det nødvendig å påpeke at en sektorovergrepene miljøvernpolitikk for vannressursene bør omfatte mer enn tiltak mot foruren-sninger.

• *Miljømessige virkninger av sektor-myndighetenes politikk*

I henhold til St.meld. nr. 46 skal sektormyndighetene selv ha ansvaret for å sikre at utvikling og planlegging innen sektoren er i tråd med prinsipi-pene om bærekraftig utvikling. Miljø-verndepartementets oppgave er å påse at de miljømessige virkningene av sektormyndighetenes tiltak blir klarlagt og tatt hensyn til ved utfor-mingen av sektorpolitikk.

Vannressursforvaltning er et sentralt virkemiddel til å oppnå dreining mot ressursorienterte mål og for å utvikle en helhetlig sektorovergrepene miljøvernpolitikk. Dette betinger etter min mening at vannressursforvaltning fort-satt bør være en sentral oppgave for Miljøverndepartementet og dets ytre etater.

7. Konklusjon

Etter min vurdering skulle det ikke være tvil om at samfunnet Norge har stort behov for ytterligere satsing innen fagområdet samordnet vannressursforvaltning. I denne artikkelen er det trukket fram en del problemer og muligheter vi står overfor i forvaltning- en av våre vannressurser. Skal vi løse de problemene vi står overfor kreves det

samarbeid mellom ulike sektormyndigheter på alle forvaltningsnivåer. Den viktigste oppgaven framover vil bli å analysere konsekvensene av de ulike sektormyndighetenes politikk og påse at den utviklingen vi legger opp til henger sammen. Dette innebærer at tiltak innenfor én sektor må ses i sammenheng med tiltak innenfor andre sektorer. Dette er en oppgave som «vannressursforvalterne» i direktorater og spesielt miljøvernavdelingene, har utført tidligere. Det kreves imidlertid ytterligere satsing innen dette felt.

Miljøverndepartementet har et overordnet ansvar for forvaltningen av våre naturressurser herunder innbefattet vannressurser. Dette innebærer at Miljøverndepartementet ikke bør redusere sin innsats innen dette feltet. Hvordan en eventuell økt satsing skal organiseres mellom departementet og de ytre etatene, bør diskuteres framover. Det synes imidlertid klart at dagens ansvars- og arbeidsinndeling ikke er god nok. Den sektoriserte miljøforvaltningen gjør det vanskelig å se ulike inngrep og utviklingstrekk i sammenheng.

LITTERATUR

- Gulbrandsen, R., et al., 1990. Effekter på akvatisk miljø av kimaendringer. NIVA-rapport O-89258.
- Ibrekk, H. O., 1989. Drift av vassdrag. Vann nr. 4—89.
- Ibrekk, H. O., Sørensen, J., Husebye, S. (in prep.). Norsk vannbruksplanlegging. Status og erfaringer. NIVA-rapport.
- Ibrekk, H. O., 1990. Vannbruksplanlegging. Status og framtid. Foredrag på erfaringsseminar arrangert av Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, Trondheim 30.—31. oktober 1990.
- Thaulow, H., 1989. Offentlig forvaltning av vannressursene. Foredragsmanus. MIK-kurs Sundvollen, oktober 1989.
- Vannressursutvalget, 1987. Offentlig forvaltning av vannressurser. Status 1987. VRU-rapport 2/87.